

ECONOMICS OF DEVELOPMENT-I

(Semester-V)

Time : Three Hours]

[Maximum Marks : 75

Note : Attempt two questions each from Sections A and B carrying 12 marks each and the entire Section C consisting of 9 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION-A

- I. State and explain Nurkse's theory of Disguised Unemployment.
- II. Discuss various common characteristics of Underdeveloped economy.
- III. Explain Harrod and Domar's model of economic growth in the modern economic era.
- IV. Discuss production process, the accumulation of capital and dynamic process of Marxian's theory of development.

SECTION-B

- V. Examine the theory of Balanced Growth and its relevance to developing countries.
- VI. Critically explain the theory of Minimum Efforts with reference to developing countries.
- VII. What is the relationship between price mechanism and planning? Discuss the strategies of planning in developing economies.
- VIII. Explain the advantages and disadvantages of Export Promotion and Import Substitution Strategy.

SECTION-C

(Compulsory)

- IX. Write short answers :
- (a) Write obstacles of growth and development.
  - (b) Does Schumpeter's model applicable to India?
  - (c) Write a note on the pre-conditions for take-off stage.
  - (d) Explain the conditions of Social Marginal Productivity Criterion.
  - (e) What do you mean by Input-Output Analysis?
  - (f) What is meant by Capital Intensive Technique?
  - (g) Distinguish between shocks and stimulant factors.
  - (h) What are the advantages of Human Development Index?
  - (i) Write Amartya Sen's view on Poverty and Development in brief.

PUNJABI VERSION

ਨੋਟ : ਭਾਗ A ਅਤੇ B ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 12 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ C ਸਾਰਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿੱਚ 9 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3-3 ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਹਨ।

ਭਾਗ-A

- I. ਛੁੱਪੀ ਹੋਈ ਬੇਰੋਜ਼ਗਾਰੀ ਸਬੰਧੀ ਨਰਕਸੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- II. ਘਟ-ਵਿਕਸਿਤ ਅਰਥਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਾਧਾਰਨ ਲੱਛਣਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ।
- III. ਆਧੁਨਿਕ ਆਰਥਿਕ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਆਰਥਿਕ ਵਾਧੇ ਦੇ ਹੇਰੋਡ ਅਤੇ ਡੋਮਰ ਦੇ ਮਾਡਲ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
- IV. ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਪੂੰਜੀ ਦੇ ਇਕੱਤਰੀਕਰਣ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-B

- V. ਸੰਤੁਲਤ ਵਾਧੇ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਰਖ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਵਿਚਾਰੋ।
- VI. ਘਟੇ-ਘੱਟ ਯਤਨਾਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- VII. ਪ੍ਰਾਈਸ ਮੈਕੇਨਿਜ਼ਮ ਅਤੇ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਵਿੱਚ ਕੀ ਸੰਬੰਧ ਹੈ? ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਅਰਥਚਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਪੈਂਤੜਿਆਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।
- VIII. ਨਿਰਯਾਤ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਦੇ ਬਦਲ ਉਸਾਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਲਾਭ-ਹਾਨੀਆਂ ਵਿਚਾਰੋ।

ਭਾਗ-C
(ਲਾਜ਼ਮੀ)

IX. ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

- (a) ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦੀਆਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਵਿਚਾਰੋ।
- (b) ਕੀ ਸੰਪੀਟਰ ਦਾ ਮਾਡਲ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਯੋਗ ਹੈ?
- (c) ਟੇਕ-ਆਫ ਪੜਾਅ ਦੀਆਂ ਪੂਰਵ-ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
- (d) ਸੋਸ਼ਲ ਮਾਰਜੀਨਲ ਪ੍ਰੋਡਕਟਿਵਿਟੀ ਕਰਾਈਟੀਰੀਅਮ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿਚਾਰੋ।
- (e) ਇਨਪੁਟ-ਆਊਟਪੁਟ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ।
- (f) ਕੈਪੀਟਲ ਇਨਟੈਂਸਿਵ ਤਕਨੀਕ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?
- (g) ਸ਼ਾਕਸ ਅਤੇ ਸਟਿਮੂਲੈਂਟਸ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਵਿਚਲਾ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
- (h) ਮਾਨਵੀ ਵਿਕਾਸ ਇੰਡੈਕਸ ਦੇ ਲਾਭ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- (i) ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਾ ਸੇਨ ਦੇ ਗਰੀਬੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਸੰਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।